

Auca de Josep Maria Llompart

En Josep Maria Llompart hem de llegir sense retard. Va ser poeta i assagista traductor i articulista.

De Mallorca era natural i no per causa accidental. Son pare, que era militar, primer el va desarrelar.

Passaren uns anys a Galícia, fou per culpa de la milícia. Anys després tornaren a l'illa, on la vida fou més senzilla.

Llegint Rondalles mallorquines amb olor de pinars i alzines, a Mallorca recuperà el contacte amb el català.

L'antologia Sanchis Guarner com a poeta verdader, insular i de la postguerra, sempre en defensa de la terra.

Treballà de funcionari, tingué un càrrec de dignitari, amb un sou que li permetia temps per a escriure poesia.

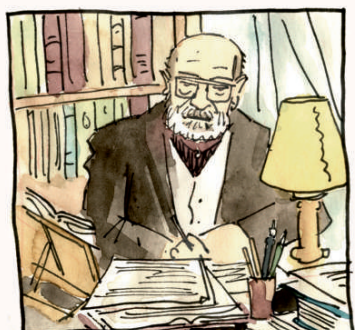
Activista per la cultura, va treballar amb molta cura d'assessor editorial en literatura actual.

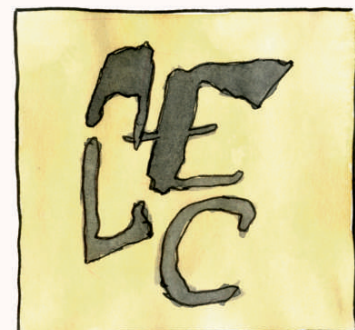
També en la revista Papers de son Armadan, l'univers de poetes i novel·listes, treballà amb Cela i els caixistes.

En la dècada dels setanta la seua obra s'ageganta. Mandràgola i Terra d'Argensa, la seua carrera és extensa.

Memòries d'adolescent, Jerusalem... incessantment, escriu poemes, fa de crític i d'articulista polític.

De l'AELC ben a gràtiant, va exercir de president, i de la Federació Llull, que el nostre país acull.

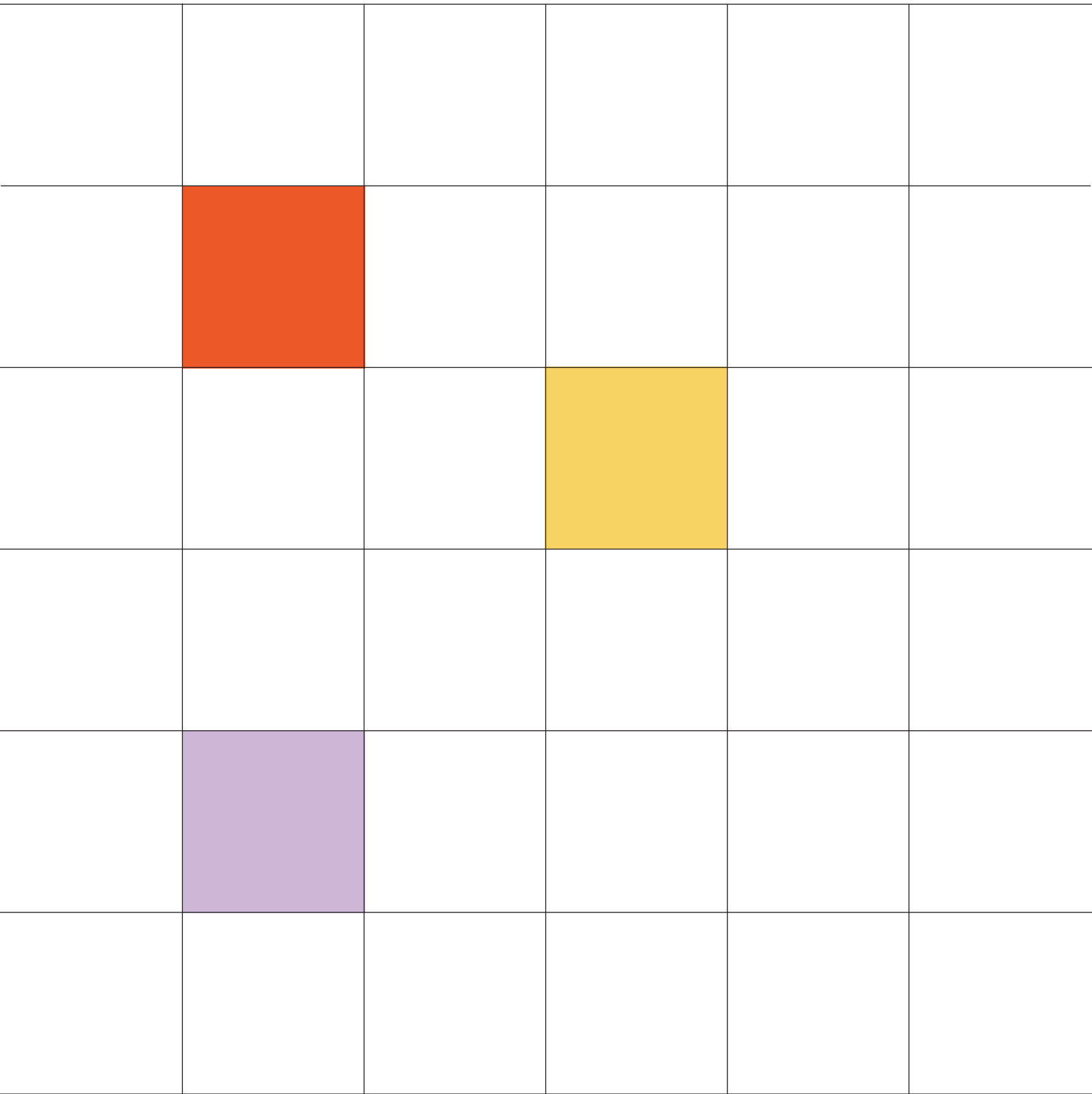

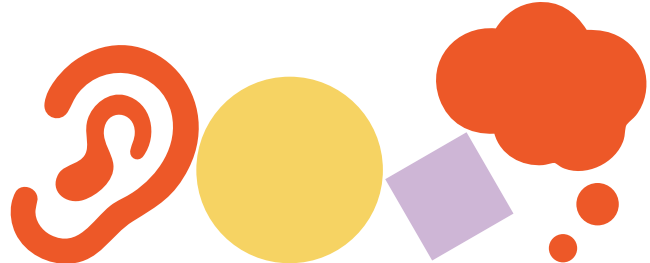
Finalment, del Premi d'Honor, Llompart va ser mereixedor, per una tasca tan ingent compromesa i clarivident.

Unitat didàctica Primària.

Segon cicle

Josep Maria Llompart

Per a començar, et presentem a Josep Maria Llompart. Llegeix la biografia següent i troba-hi les coincidències amb el text i les vinyetes de l'*Auca*.

Josep maria Llompart. Apunt biogràfic

Josep Maria Llompart va nèixer a Palma (Mallorca) l'any 1925. Quan tenia un any, es trasllada a Galícia perquè el seu pare, que era coronel, hi va ser destinat. L'ambient militar i familiar van fer que la seua primera llengua parlada fos el castellà.

Quan torna a Mallorca, el seu pare li llig les *Rondalles mallorquines* i recupera el contacte amb el català.

A partir dels anys cinquanta ja té la consideració de poeta, també comença a treballar a la *Jefatura de Obras Públicas* de Balears i col·labora en la revista *Papeles de son Armadans*.

A partir de 1960 participa en nombroses activitats literàries, culturals i cíviques, i durant els vint anys següents, publica la major part de la seua obra poètica i es dedica a la traducció, sobretot de poetes gallecs.

Ja a partir de la dècada dels vuitanta comença a rebre càrrecs i reconeixements, entre altres el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1982).

Josep Maria Llompart va morir el 1993. Pòstumament es va publicar *Vocabulari privat* (1993), un llibre de memòries escrit amb Maria Antònia Vicens.

Tens a continuació una taula amb unes notícies sobre Josep Maria Llompart que pots llegir també a l'*Auca*, a l'Apunt biogràfic, a tots dos textos o a cap, marca-ho a la casella corresponent:

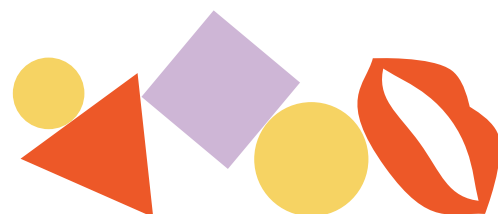
	Auca	Apunt b.
Va nèixer a Mallorca		
El pare li llegia les <i>Rondalles mallorquines</i>		
Va viure a Galícia		
Sanchis Guarnier el va considerar poeta i el va incloure en una antologia		
Va nèixer a Mallorca		
Va treballar a la Jefatura de Obras Públicas de Balears		
A més de poeta, també va ser traductor		
Dos dels seus llibres són <i>Mandràgola</i> i <i>La terra d'Argensa</i>		
Va ser un gran activista cultural		
Fou president de l'AELC		
Va escriure amb Maria Antònia <i>Vicens Vocabulari privat</i> , un llibre de memòries		
Va morir l'any 1993		

Sobre l'ofici d'escriptor i de les activitats de Josep Maria Llompart, et remetem a l'activitat 2 de la Unitat de Primer Cicle. Fes-la i podràs descobrir a què es dedicava el nostre poeta.

De la mateixa manera, a hores d'ara, després d'haver llegit l'*Auca* i l'*Apunt* biogràfic, segurament t'han vingut ganes de saber què volen dir algunes paraules, per això et proposem un joc. Tens a continuació una taula amb paraules i definicions, però se'ns han barrejat. Voldries emparellar cada paraula amb la seua definició?

Alzina ☐	☐ Persona que intervé o organitza activitats d'una associació, un partit, etc.
Antologar ☐	☐ Persona que treballa en una institució pública: un ajuntament, la Generalitat, l'Estat...
Funcionari ☐	☐ Persona que, pel seu coneixement, aconsella en una tasca, per exemple en l'edició de llibres
Activista ☐	☐ Recollir textos de diferents autors o d'un de sol per a fer-ne un volum o antologia.
Caixista ☐	☐ Operari d'una impremta que compon a mà, lletra a lletra, les pàgines d'una publicació.
Assessor ☐	☐ Arbre de fusta dura i fulles sempre verdes que forma boscos en zones mediterrànies. El seu fruit són les aglans.

Llegim i parlem

Josep Maria Llompart era, sobretot, poeta, i els seus records d'infantesa ocupen una bona part de la seua obra. Llegim com es recorda ell mateix i després responguem a unes preguntes.

D'infant, jo era
de mena somniosa. M'abellien
uns caramels amb tuf de resclosit
que l'àvia estotjava
al fons del guarda-robes,
sota els enagos i les mantellines.
També sovint, malalt,
tot sol —jo no tenia
amics—, m'adelitava
hores i hores repassant estampes
i llibres d'anar a missa,
amb àngels malencònics i daurats
estantissos

O fantasiejava
un vell casal amb una por a les golfes,
sols habitat d'una donzella blanca,
i tot d'estàtues blanques i capvespres.

Josep Maria Llompart: *La terra d'Argensa*

6

A fi de comprendre millor el sentit del que conta Josep Maria Llompart, podríem fer algun treball de llengua. Et donem a continuació una sèrie de paraules, amb llurs definicions, que tu hauràs de relacionar amb unes altres de derivades -és a dir, formades a partir d'elles- que trobaràs al poema. Escriu-les a la graella següent:

Somni ☐	☐ Sèrie de pensaments, d'imatges, d'emocions, que ocorren durant el son.
Bell ☐	☐ Agradable
Estoig ☐	☐ Capsa per a desar-hi objectes
Delit ☐	☐ Plaer
Vespre ☐	☐ Part del dia compresa entre la vesprada i la nit.
Fantasia ☐	☐ Imatges o pensaments que no són reals

7

Ara farem l'operació contrària. Et donarem unes paraules que no trobaràs al poema perquè n'hi ha unes altres que volen dir el mateix, aquestes paraules amb el mateix significat es diuen sinònims. Busca'ls al poema i escriu-los a la graella.

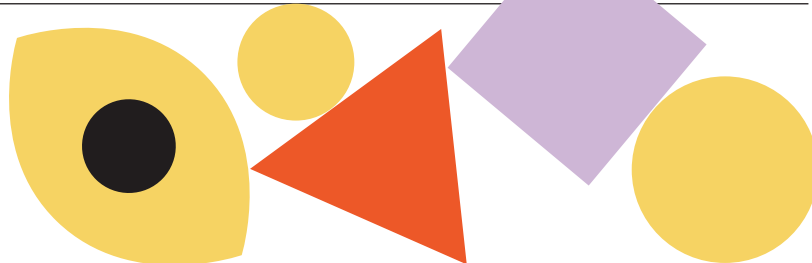
Olor	
Missal	
Xiquet	
Antiquat, passat, corromput	
Tancat	
Vel	

Com has pogut llegir, Josep Maria Llompart va ser un xiquet malaltís que vivia en un ambient on hi havia moltes imatges de tema religiós. Així és com ell recorda la seua infantesa. Però com és la teua? Porteu a classe fotos amb què podríeu il·lustrar-la: imatges de familiars, de llocs, de paisatges, de festes, etc., que us hagen marcat i feu-ne una exposició a classe.

An abstract geometric composition featuring three horizontal purple rectangles on the left. To their right is a small yellow circle, followed by a large orange triangle pointing downwards. Further right is a large purple diamond, and on the far right is a large yellow circle.

A partir de les imatges que heu portat, escriviu un poema, com el que heu llegit, sobre els vostres records infantils.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Ja has vist que els records d'infantesa ocupen una part important de l'obra literària de Josep Maria Llompart. Et convidem ara a llegir un relat sobre el seu ambient familiar i a continuar amb unes activitats.

LES TIES

A Palma, fa seixanta anys, hi havia uns pisets amb cambres empaperades de colors discrets, amb dibuixos fent com rams i com corones de mort. Avui, en els que queden, hi viuen gitanos i xarnecs dels més tronats; però en aquell temps eren els habitacles de la gent de modestíssim passar que, pertanyents a la baixa mossonea, no haurien volgut ser confosos, a cap preu, amb la menestralia ni amb els jornalers.

Les meves ties —la tia Margalida, la tia Pepa, la tia Conxa— havien anat a raure al carrer de la Mar, a un immoble que feia cantó amb el carrer dels Remolars. Hi varen viure amb la senyoràvia —la mare de mon pare— fins que aquesta es va morir, passats els noranta anys.

De la senyoràvia n'he servat una fotografia antiquíssima i adorable. Hi veig una al·lota de devuit o denou anys, sanita i fina, agradosa i mossona, vestida amb senzillesa a la moda romàntica. Diuen que havia estat una jove extremadament alegre fins que la casaren amb un seu oncle —el meu senyoravi— que havia fet quatre diners a Cuba i havia quedat vidu de la dona amb la qual havia tornat a Mallorca casat, morta l'any del còlera. Sembla que d'ençà del matrimoni la senyoràvia havia perdut definitivament les rialles.

Jo, d'infant, em trobava molt bé a ca les ties. M'agradava l'olor de la bugada i de calaixera amb espígol que feia el seu pis, m'agradaven els seus llibres d'anar a missa, les randes estotjades en el canterano, el rellotge de porcellana, la santa dins la campana de vidre, m'agradaven les medalles que es penjaven pel coll quan anaven a la novena i solia plorar una mica perquè volia que a mi també me'n penjassin una, de medalla.

Jo, d'infant, era feliç a ca les ties. Segurament pertanyien a aquella raça de verges prudents que sabien exercir un atractiu meravellós damunt els infants.

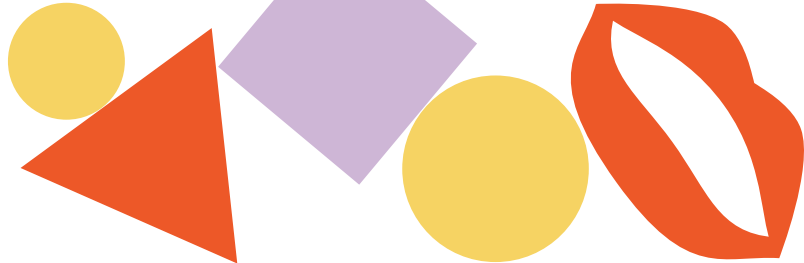
La primera que es va morir fou la viuda, la tia Pepa; després, a una edat provecta, la tia Margalida, i, finalment, la més jove i la més desolada: la tia Conxa. Amb elles es varen anar morint la meva infantesa, la meva adolescència, la meva joventut.

Josep Maria Llompart: del llibre *Vocabulari privat*

El text que acabes de llegir conté paraules que segurament no coneixes, unes perquè no són pròpies del teu vocabulari habitual i unes altres, a més, perquè pertanyen al parlar propi i particular de Mallorca. Per a treballar-les, et donem una llista de definicions, però hauràs de trobar les paraules a la següent sopa de lletres. I quan les hi trobes, escriu-les a la casella corresponent de la graella. Per a ajudar-te, et donem la inicial de cadascuna de les paraules que hi has de trobar.

Y	U	W	S	Z	I	G	A	Z	U	D	Q	G	W
R	D	Q	S	K	U	X	A	F	J	K	R	H	Q
I	S	W	V	O	M	F	J	G	D	J	U	P	D
M	E	N	E	S	T	R	A	L	I	A	S	P	K
W	G	V	E	R	G	E	T	K	U	L	I	D	Z
H	Y	Y	S	E	N	Y	O	R	À	V	I	A	M
X	Y	D	F	J	A	F	G	T	Y	G	U	V	I
E	T	T	A	T	V	I	S	Q	N	I	U	W	X
L	Q	Z	X	Q	C	A	N	T	E	R	A	N	O
N	L	M	B	U	E	A	V	P	A	I	U	Z	V
M	O	S	S	O	N	E	A	G	H	A	N	B	Z
L	D	D	X	B	P	R	O	V	E	C	T	E	S
G	K	F	X	A	R	N	E	C	R	N	E	A	M
N	F	Q	E	E	T	L	Q	C	D	E	L	I	W

X	Immigrant castellanoparlant resident a Catalunya. Dit despectivament
M	A Mallorca, conjunt de mossons, és a dir, persona de classe mitjana que vol semblar ric sense tenir prou recursos econòmics.
M	Conjunt de menestrals, persones que tenen un ofici o treball manual.
S	A Mallorca, fórmula de respecte per a designar l'àvia: el senyor avi, la senyora àvia.
C	A Mallorca, moble amb calaixos. Sinònim de "còmoda", "calaixera".
V	Persona que no ha tingut cap relació sexual.
P	Avançat en edat.

13

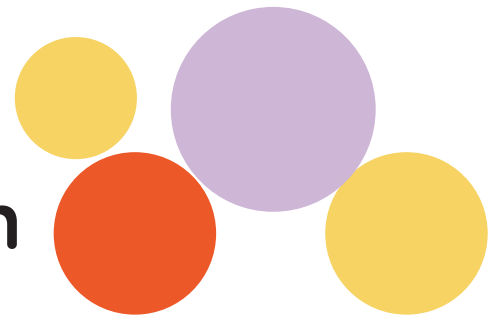
Ara que ja hem conegut algunes paraules noves i n'hem vist d'altres que són pròpies de la variant mallorquina del nostre idioma comú, voldríem parlar d'algunes coses del text. Aquesta activitat és sobretot per a parlar.

1. Observa la definició de la paraula “xarnec” i de la seua variant més comuna “xarnego”. I observa la nota afegida a la definició: “dit despectivament”, és a dir, sense manifestar-li estima ni respecte.

Explica per què hem de respectar totes les persones, independentment del seu origen, la seua raça, el seu sexe, la seua llengua o el color de la pell, per exemple. Podeu fer aquesta pràctica tota la classe i exposar cadascú la seua opinió, sempre respectuosament.
2. Quina sensació et produeix el paper de les parets d'aquells pisos, “amb dibuixos fent com rams i com corones de mort”? Intenta tu dibuixar-los i de segur que així et resultaran més fàcil d'expressar aquestes sensacions.
3. Llegeix atentament el tercer paràgraf i comenta amb la resta de la classe per què “Sembla que d'ençà del matrimoni la senyoràvia havia perdut definitivament les rialles.” Com ho expliques?
4. Diu Llompart: “Jo, d'infant, em trobava molt bé a ca les ties. M'agradava l'olor de la bugada i de calaixera amb espígol que feia el seu pis”. Recordes tu un lloc on et trobes a gust? El pots relacionar amb alguna olor? Té, aquest lloc, una olor especial? Quines olors t'agraden més? Compartiu les vostres experiències amb tota la classe.
5. Explica què vol dir la frase: “Amb elles [les ties] es varen anar morint la meva infantesa, la meva adolescència, la meva joventut.” Comenteu-ho tota la classe, parleu de les vostres impressions.
6. En resum, “Les ties” evoca un lloc, unes persones i unes sensacions que van marcar la vida de Josep Maria Llompart. Dibuixa un lloc que et desperte unes sensacions especials i explica'l per escrit. Al final de l'activitat, llegiu els vostres textos a la resta de la classe. Compartir les vostres experiències, us ajudarà a conèixer-vos millor.

Activitat final.

Llegim, pensem i parlem

14

Llegiu el poema següent i respondeu a les preguntes.

In memoriam C. V. per a qui fou escrit, fa temps i temps, aquest llunari.

I ara ja saps la mort, Cèlia Viñas
-ai aquell foc, foquet, cendra astorada.
Ara ja saps la mort. No et calen versos
ni ocells ni primaveres per alçar-la.

¿Ho veus? No s'ha aturat un sol rellotge
ni s'ha estremit la seda de la cala;
el vent, que desconeix la teva absència,
ajup les herbes del record...

Descansa.

Nosaltres sols, amb tota la mort teva,
reprenem el camí.

Adéu, companya.

Poemes de Mondragó

15

Troba en el poema una al·lusió a una obra de Cèlia Viñas, que hem citat més amunt.

16

Pensa la frase següent: “Ara ja saps la mort”. Què creus que vol dir? Quan s’escriu el poema, cal suposar que Cèlia Viñas és viva o morta?

17

Què és la mort? Ho sabem? Per què imagina el poeta que Cèlia Viñas sí que ho sap?

18

El poema és una reflexió sobre la mort. Què passa al voltant d’una persona que es mor, es mor alguna cosa més? Què vol dir la frase: “No s’ha aturat un sol rellotge”? S’atura el temps, o continua avançant després que algú es mor?

19

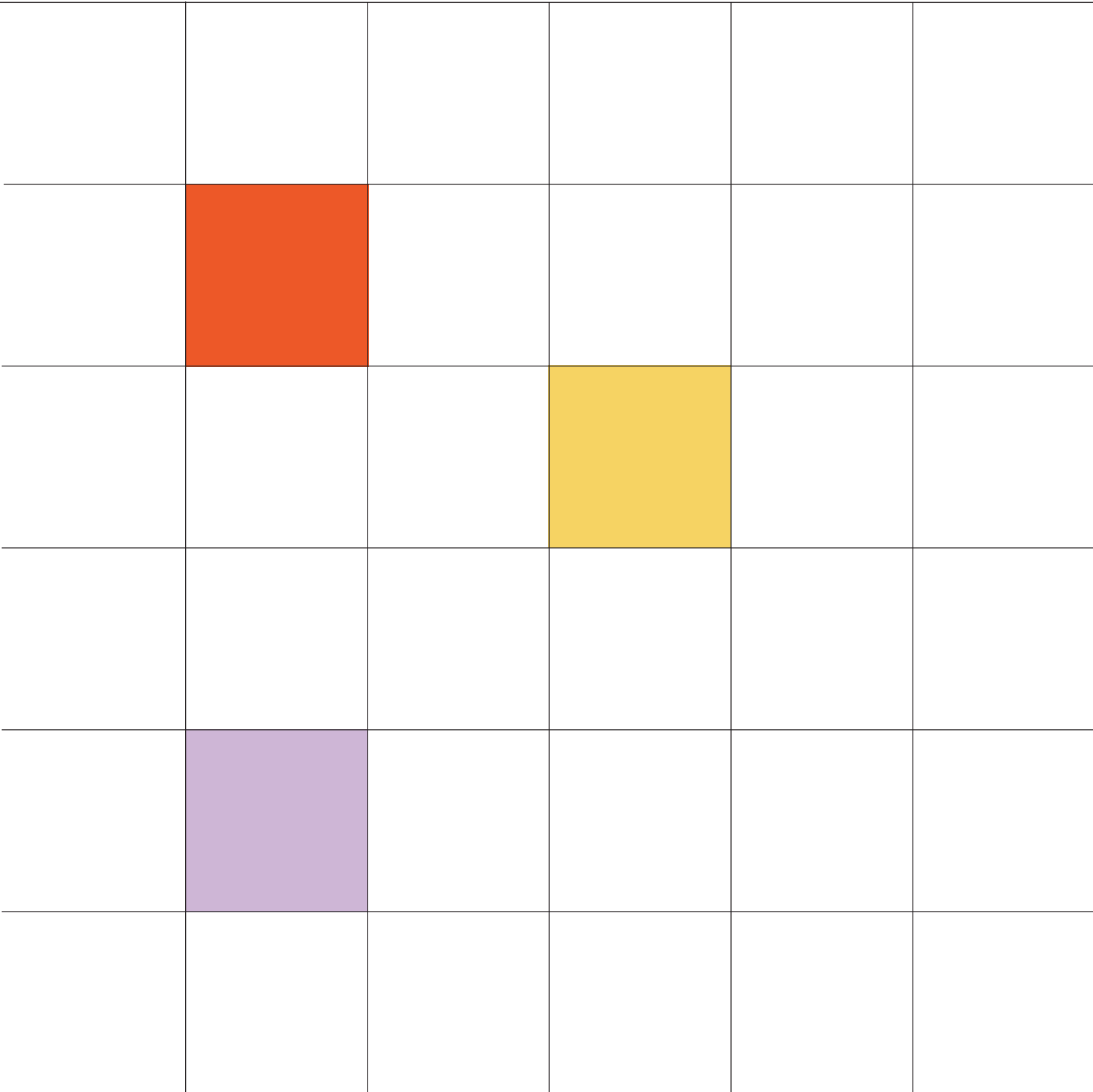
Per què diu el poeta: “el vent, que desconeix la teva absència”?

20

Pensa els tres darrers versos, explica què volen dir?

21

En definitiva, Josep Maria Llompart ha reflexionat sobre la mort, un fet que tota persona ha de passar envoltada d’un món que no s’atura i d’unes persones que hauran de continuar vivint malgrat l’absència de qui les ha deixades. Comenteu, a manera de conclusió, aquesta reflexió.

Unitat didàctica. Josep Maria Llompart. Autoria: Tomàs Llopis i Toni Espí.

